

RAPORT CUMULATIV - activitate MAIA 2023

❖ INTRODUCTIV - CONTEXT 2023:

Astăzi, ne aflăm într-o conjunctură tensionată și nefavorabilă. Iar conglomeratul de crize multiple, cu care ne confruntăm:

- șocurile climaterice constante;
 - războiul din Ucraina, declanșat de Federația Rusă;
 - afectarea infrastructurii de transport și a costurilor de afaceri pentru producătorii și exportatorii agricoli;
 - colapsul prețurilor la produsele agricole;
 - majorarea prețurilor la inputurile agricole;
- ... au demonstrat suplimentar importanța dezvoltării durabile a sectorului agricol și a nivelului de trai al populației din zonele rurale.

❖ OBIECTIVE STRATEGICE - AGRICULTURĂ:

În context, alinierea sectorului agroalimentar la prevederile Politicii Agricole Comune a UE, este focusată pe:

- armonizarea legislației și transpunerea cerințelor de calitate, siguranță și control;
- obținerea dreptului de export pe piața UE a mai multor produse strategice și reducerea dependenței sectorului agricol moldovenesc de piețele tradiționale politizate;
- reabilitarea și extinderea sistemelor de irigare și dezvoltarea sistemelor de acumulare a apelor pluviale;
- reorientarea fermierilor spre culturi mai rezistente la condiții de secetă și stimularea agriculturii intensive, cu valoare adăugată sporită;
- relansarea segmentului de producere a materialului semincer și asigurarea producătorilor agricoli cu material semincer de calitate, adaptat la condițiile climatice, ce ar permite obținerea unor recolte stabile;
- revitalizarea sectorului zootehnic, prin: modernizarea exploatațiilor zootehnice, majorarea șeptelului de animale și sporirea competitivității în fermele zootehnice;
- promovarea și dezvoltarea agriculturii ecologice prin implementarea principiilor agriculturii organice durabile;
- restabilirea, la scară mică, a industriei de procesare;
- dezvoltarea segmentului de cercetare și a serviciilor de consultanță în agricultură și extensiune rurală;
- promovarea unor politici eficiente și măsuri de suport cu impact determinant asupra economiei naționale;
- consolidarea și încurajarea cooperării/asocierii între producătorii agricoli, etc.

REALIZĂRI MACRO - 2023:

❖ Consolidarea cadrului de planificare strategică

A fost consolidat cadrul de politici aferent segmentului agroalimentar, menit să optimizeze dezvoltarea sectorului, prin:

- Aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023-2030 și alinierea acesteia - la Politica Agricolă Comună a UE (HG 56/2023);
- A fost elaborat Proiectul Programului Național Strategic Agricol și Rural finanțat prin Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural și fonduri de preaderare/externe, care va cumula obiective specifice și măsuri de intervenție prioritare pe segmente înguste/specifice din sector;
- A fost elaborat cadrul normativ de funcționare a gospodăriilor țărănești, după modelul fermelor de familie, ce va favoriza dezvoltarea agriculturii și a mediului rural;
- A fost adoptată Legea cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural și perfecționarea cadrului normativ de profil, prin promovarea unei noi paradigme și diversificarea formelor de stimulare financiară din partea statului (Legea 71/2023);
- Au fost reglementate măsurile și condițiile specifice privind: subvenționarea complementară, în avans, a investițiilor, dar și de acordare a plăților directe în sectorul zootehnic din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (HG 464/2023, HG 465/2023, HG 491/2023, HG 492/2023).

❖ Noua politică de subvenționare și valorificarea Fondului Național de de Dezvoltare Agricolă și Rurală

În anul 2023, MAIA a elaborat o nouă politică de subvenționare care încurajează dezvoltarea fermierilor mici și mijlocii și vine cu un șir de inovații:

- Diversificarea formelor de subvenționare de la subvenții post-investiții, la plăți directe pentru dezvoltarea sectorului zootehnic, subvenții în avans pentru APL, fermierii micro și mici și instituțiile de cercetări și inovare cu profil agroindustrial;
- Alocarea subvențiilor majorate pentru tinerii fermieri, femeii fermieri, grupuri de producători, cooperative de întreprinzători și ferme zootehnice cu profil - lapte;
- Alocarea plăților directe pe kg de produs: în acest an în premieră au fost recepționate cereri pentru subvenționarea cu 3 lei per kg la lapte de vacă facturat.

Totaluri subvenții:

Suplimentar pentru a susține fermierii, au fost aprobate 3 HG, care vin cu măsuri de intervenție, cu efect de diminuare a costului de producție și anume:

- ✓ Rambursarea accizei la motorină utilizată în anul agricol 2023 pentru efectuarea lucrărilor în exploatațile agricole în cuantum de până la 100%. În acest sens, AIPA a recepționat de la fermieri – 4818 cereri, dintre care - 4714 beneficiari, fiind deja achitate 139,5 mln lei pentru motorina utilizată pe parcursul anului 2023;
- ✓ Suplimentar, din partea României urmează a fi acordat ajutor umanitar exprimat în motorină, în cuantum de 4000 tone, destinat fermierilor micro și mici, dar și instituțiilor publice, care dispun și exploatează teren arabil de până la 1500 ha, au însămânțat cu culturi de fitotehnie pentru roada anului 2022 și au fost afectate de secetă. În context,

- au fost selectați/declarați eligibili circa 1490 fermieri. Conform calculelor estimative, pentru 1 ha, urmează a fi distribuite 35 kg de motorină, sau echivalentul a 40 litri de motorină pentru 1 ha afectat.
- ✓ Susținerea fermierilor micro și mici prin acordarea suportului financiar din Fondul de Rezervă a Guvernului, în valoare de 200 mil. lei - pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022. În context, la AIPA au fost depuse și examinate 2209 cereri de solicitare a ajutorului financiar. Ca rezultat, 2161 fermieri au beneficiat de banii alocați (acțiune finalizată).

De notat că, în anul 2023, Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural a fost majorat pînă la 1900 mln lei.

Valorificare FNDAMR:

La situația din 26 decembrie 2023 AIPA a reușit debursarea pe contul beneficiarilor de subvenții a 1700 mln lei (100% din total), care au fost executate pentru:

- achitarea a 1135,3 mln lei subvenții post-investiționale (sau peste 7600 cereri angajamente față de solicitanții de subvenții din anul 2022);
- susținerea a 32 proiecte start-up pentru care au fost alocate 14,6 mln lei;
- implementarea a 115 proiecte ce contribuie la dezvoltarea localităților rurale - în sumă de 140,8 mln lei;
- funcționarea a 37 GAL și implementarea a 425 proiecte investiționale în sumă de 66,7 mln lei;
- subvenționarea accizei la motorina utilizată de fermieri pe parcursul anului 2023 – 139,5 mln lei;
- plăți directe pentru sectorul zootehnic – 129,6 mln lei (inclusiv: 86,4 mln lei – pentru kg lapte și 43,2 mln lei – pentru cap de animal);
- plăți complementare (asigurare riscuri) – 52,9 mln lei pentru 157 cereri executate în anul 2023;
- ajutor financiar pentru multiplele crize din anul 2022 – 200 mln lei (2161 beneficiari);
- contribuția statului la Fondul Național al Viei și Vinului – 19,7 mil. lei.

Gestionarea de către ADMA a Granturilor și Împrumuturilor acordate de Donatori:

- La data de 26 decembrie „Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii” (ADMA) gestionează 7 proiecte destinate finanțării fermierilor.
 - La zi avem acordate finanțări pentru 322 de fermieri pentru procurarea tehnicii și a echipamentelor agricole în valoare totală de aprox. 4237 mln lei;
 - Creșterea independenței energetice a fermierilor cu aprox. 1,7 MW, prin finanțarea a 13 proiecte fotovoltaice;
 - Finanțarea a 45 producători agricoli pentru dezvoltarea sistemelor de irigare și sporirea suprafeței totale irigate cu peste 1060 ha.

- De asemenea, cu suportul financiar al proiectului OPTIM și Erasmus, ADMA a reușit în parteneriat cu UTM să lanseze primul Program AgriMBA de formare profesională continuă în domeniul agricol „Management în Agribusiness” din Republica Moldova.
- Totodată, cu suportul Proiectului Tehnologiile Viitorului, ADMA în parteneriat cu UTM, au lansat AgroTech Arena – un spațiu destinat expunerii de către furnizori a tehnologiilor agricole avansate și studierii de către agricultori și studenți a tehnologiilor de digitalizare a agriculturii.
- Atragerea unui noi proiect de grant din partea Ambasadei Japoniei în RM în valoare de 2 milioane USD pentru procurarea fertilizanților. Proiect ce urmează a fi implementat începând cu 2024.

❖ **Reorganizarea structurilor din subordinea Ministerului**

- A fost reorganizat Ministerul de profil, cu accente pe armonizarea legislației și adaptarea la noile realități, precum: industria alimentară, digitalizare în agricultură, analiza piețelor, hidroameliorație, consiliere agricolă și rurală, etc. (HG 695/2017).
- A fost restructurată AIPA, prin: dublarea numărului de angajați, crearea de subdiviziuni noi, optimizarea activităților de control și ajustarea structurii organizatorice pentru a corespunde unei Agenții de plăți la standarde UE (HG 291/2023).
- A fost creată Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare – prima autoritate responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul îmbunătățirilor funciare, precum: conservarea, ameliorarea și sporirea fertilității solurilor, dar și hidroameliorație (HG 390/2023);
- A fost creată Instituția Publică „Centrul pentru Ameliorarea și Reproducția Animalelor” - responsabilă de conservarea și păstrarea resurselor genetice ale animalelor de reproducție, bonitarea animalelor, ameliorarea și reproducția efectivelor de animale în zootehnie (HG 368/2023). Reform va garanta o calitate sporită a producției animaliere.
- A fost creat Centrul de Consiliere Agricolă și Rurală - responsabil de implementarea politicilor în domeniul consilierii agricole și rurale, care își va focusa activitatea pe necesitățile fermierilor, în vederea facilitării accesului la informații tehnico-economice, financiare și manageriale (HG 538/2023);
- A fost creată Instituția Publică „Centrul Național de Cercetare și Producere a Semințelor”, prin reorganizarea a 2 instituții din domeniile cercetării și inovării (IP Institutul de Fitotehnie „Porumbeni” și a IP Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp „Selecția”). Centrul va avea misiunea de a realiza cercetări fundamentale și aplicative în domeniul culturilor de câmp.

Totodată, cu sprijinul partenerilor de dezvoltare (USAID), au fost dezvoltate concepte și inițiate proceduri de instituire a unor entități noi:

- Oficiul Horticola – fundamentat pe cele mai bune practici și modele de succes externe, fiind explorate mai multe mecanisme de finanțare. Entitatea va fi responsabilă de:
 - implementarea politicii statului în sectorul horticola;
 - sporirea competitivității sectorului și asigurarea dezvoltării durabile a acestuia;
 - promovarea imaginii produselor la nivel național și internațional.

- Camerele agricole, care vor servi interesele fermierilor în raport cu autoritățile statului, avînd integrat și sistemul de consultanță agricolă. Totodată, Camere agricole vor spori capacitatea de absorbție locală a fondurilor naționale/externe, în vederea sporirii rezilienței comunităților locale și a sectorului agroalimentar și zonelor rurale per ansamblu.

❖ Politici în sectorul zootehnic și sanitar-veterinar:

Conform legislației UE:

- A fost adoptată Legea privind produsele alimentare și hrana pentru animale modificate genetic, ce prevede procedurile pentru înregistrarea, supravegherea și etichetarea produselor alimentare și a hranei pentru animale modificate genetic la toate etapele de introducere pe piață (Lege 394/2023);
- A fost examinat în Lectura I, Proiectul de Lege privind activitatea sanitar-veterinară, menită să asigure standarde înalte de sănătate animală și publică, prin stabilirea normelor de prevenire și control al bolilor animalelor, realizarea siguranței produselor alimentare, hrana pentru animale și protecția teritoriului țării față de bolile infecțioase (HG 605/2023);
- A fost examinat în Lectura I, Proiectul de lege privind controalele oficiale în domeniul agroalimentar, ce transpune legislația UE privind cerințele clare/corecte de efectuare a controalelor oficiale la orice etapă a lanțului alimentar, în domeniile: siguranța alimentelor, sănătatea și bunăstarea animalelor, protecția plantelor, utilizarea produselor de protecție a plantelor, producția ecologică, etichetarea produselor, denumirilor de origine protejate și a specialităților tradiționale garantate (HG 841/2023).
- Totodată, în vederea soluționării lipsei acute de medici veterinari, au fost reglementate mecanismele de atragere a medicilor veterinari - tineri specialiști, în mediul rural, fiindu-le acordate facilități, sub formă de indemnizații și compensări pentru chirie și resurse termoelectrice (HG 611/2023);
- Au fost aprobate Cerințele privind modelele de certificate zootehnice pentru animalele de reproducție și materialul germinativ provenit de la acestea, prin reglementarea clară a modelelor de certificate care însoțesc animalele la momentul comercializării acestora (HG 262/2023);
- Au fost ajustate Cerințele de calitate pentru lapte și produse lactate, aprobate prin HG nr. 158/2019, menite să asigure cetățenii cu lapte și produse lactate din lapte de oaie și capră calitative și sigure (HG 329/2023);
- Au fost aprobate Cerințele de calitate pentru pește și produsele din pește, care vor asigura plasarea pe raft a peștelui și produselor din pește la standarde de calitate UE (HG 610/2023);
- A fost aprobat Regulamentul privind recunoașterea societăților de ameliorare, exploatațiilor de ameliorare și a fermelor zootehnice de prăsilă, menit să îmbunătățească fondul genetic al animalelor productive și asigurarea pe viitor a securității alimentare a țării (HG 632/2023);
- A fost aprobat Conceptul Sistemului Informațional Beeprotect, menit să soluționeze problema intoxicării albinelor, prin utilizarea unui instrument de comunicare și

informare reciprocă a producătorilor agricoli și apicultorilor despre tratarea terenurilor agricole și amplasarea stupinelor (HG 369/2023).

❖ **Politici în sectorul vegetal și fitosanitar:**

Conform legislației UE:

- A fost adoptată Legea privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice care stabilește principiile producției ecologice și instituie normele privind certificarea și utilizarea indicațiilor referitoare la producția ecologică în etichetare și în publicitate, nefiind permisă utilizarea organismelor modificate genetic, a fertilizanților pentru sol și a altor produse interzise în agricultura ecologică (Lege 237/2023);
- A fost adoptată Legea privind introducerea pe piață a produselor fitosanitare, care are drept scop îmbunătățirea funcționării pieței interne prin armonizarea normelor de introducere pe piață a produselor fitosanitare și ridicarea nivelului de protecție a sănătății oamenilor, a animalelor și a mediului (HG 621/2023);
- A fost adoptată Legea privind măsurile de protecție împotriva organismelor dăunătoare plantelor, care prevede aplicarea principiului prevenției în neadmiterea pătrunderii și răspîndirii organismelor dăunătoare, care pot influența recoltele și calitățile scontate ale producătorilor agricoli, dar și securitatea alimentară a țării, per ansamblu (HG 756/2023);
- A fost aprobată Lista produselor agricole și alimentare, conform normelor comunitare (HG 328/2023);
- A fost aprobat Regulamentul privind definirea, descrierea, prezentarea și etichetarea băuturilor ce conțin alcool, care stabilește norme specifice privind calitatea, siguranța și circulația băuturilor alcoolice, în vederea prevenirii practicilor frauduloase și a asigurării unui nivel înalt de informare și protecție a consumatorului (HG 589/2023);
- Au fost operate modificări la Regulamentul privind organizarea pieței vitivinicole (HG 356/2015), ce prevede îmbunătățirea mecanismul de reglementare a produselor vitivinicole și ajustarea cadrului normativ național la rigorile UE, mai exact: ajustarea condițiilor de plantare a viței de vie, completarea cerințelor specifice pentru procesul de producere, comercializare și etichetare a vinurilor cu denumire de origine și indicație geografică, excluderea certificării obligatorii pentru produsele vitivinicole, etc.
- Totodată, a fost aprobat Planul național de acțiuni privind diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar pentru anii 2023-2027 care vine să implementeze Cerințe privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar.

Totodată, un șir de alte acte UE se află în proces continuu de transpunere și urmează a fi aprobate în viitorul proxim.

❖ **Politici în domeniul funciar și al hidroameliorației**

- Aprobarea noului Cod funciar - în vederea creării unui cadru legislativ nou de reglementare a relațiilor funciare adaptat realităților existente (HG 429/2023);

- Adoptarea modificărilor privind gestionarea terenurilor agricole cu modul de folosință pășuni și fânețe și asigurarea exploatarea sistemelor centralizate de irigare transmise în comodat (Legea 305/2023);
- Adoptarea cadrului normativ privind simplificarea procedurii de elaborare și aprobare a Cadastrului funciar anual și asigurarea unei evidențe mai bune a terenurilor (Legea 208/2023);
- A fost facilitat accesul deținătorilor de terenuri agricole la finanțare pentru proiectele de îmbunătățiri funciare.
- Operarea modificărilor la Regulamentul privind folosința apelor subterane pentru irigarea prin picurare a terenurilor agricole ocupate cu culturi horticoale (transmis Guvernului pentru examinare și aprobare). Ajustările operate vor permite producătorilor agricoli care dețin legal sonde forate și dispun de pașaportul prizei apei, cu limitele de captare mai puțin de 1000 m³ pe zi, să obțină dreptul de a extrage apa subterană cu destinație de apă potabilă pentru uz casnic și tehnică de producție, în limitele stabilite, și în scopul irigației prin picurare a terenurilor ocupate cu culturi horticoale.

❖ **Atragerea asistenței externe aferente dezvoltării și modernizării sectorului**

Procesul de modernizare și aliniere a sectorului agroalimentar la standardele europene este unul complex și de durată. Iată de ce, Ministerul mizează pe sprijinul comunității donatorilor și a partenerilor de dezvoltare, prin intermediul instrumentelor și fondurilor disponibile, pentru realizarea reformelor în sectorul agricol și rural, dar și armonizarea legislației naționale la cea comunitară.

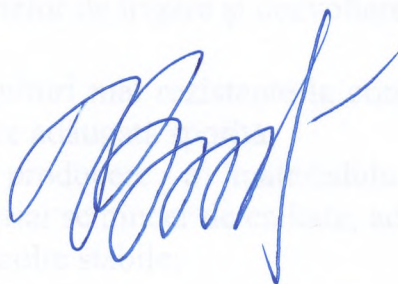
În context, pe parcursul anului 2023:

- A fost ratificat Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru realizarea proiectului „Investiții pentru Guvernanta, Creștere și Reziliență în Agricultură (AGGRI)” (Legea 217/2023), în valoare de 55 milioane de dolari SUA, care integrează următoarele domenii și direcții prioritare de intervenție pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii:
 - Consolidarea capacităților instituționale ale entităților de profil: AIPA, ANSA, dar și a Centrului de Consiliere Agricolă și Rurală;
 - Reabilitarea sistemelor centralizate de irigare - indispensabilă pentru a spori reziliența sectorului agricol la schimbările climatice;
 - Dezvoltarea sectorului zootehnic, cu accente pe: reziliența energetică, modernizarea fermelor și sporirea șeptelului cu genetică performantă.
- Au fost extinse activitățile eligibile în cadrul Proiectului ”Livada Moldovei”, finanțat de BEI, dar și extins termenul final de tragere a resurselor din împrumutul acordat de BEI – cu 2 ani, până la 27 Mai 2025. Astfel, cultivatorii de cereale și agenții economici cu activități în domeniul zootehnic, vor putea obține credite preferențiale, fiind puse la dispoziția agricultorilor 28 mln. euro.

- A fost semnat Acordul de grant dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei (6 decembrie 2023) privind realizarea Proiectului „Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți”, în valoare de 1,9 mln EUR, care are drept scop: asigurarea fermierilor mici și mijlocii cu fertilizanți la un preț redus, scutit de TVA la import, cu posibilitatea de achitare în rate și fără gaj.
- Cu sprijinul Agenției Franceze de Dezvoltare - a fost inițiată elaborarea studiului de fezabilitate privind reabilitarea sistemelor centralizate de irigare, fiind stabilite două componente de investiții: pentru Sistemele de irigare centralizate și Acumularea apei pentru dezvoltarea irigațiilor la scară mică (estimativ circa 40 mil. Euro);
- Accente sporite sunt puse pe atragerea instrumentelor/fondurilor comunitare: TAIEX/TWINNING/IPARD, prin prisma suportului sectorial din partea Comisiei Europene, orientat spre reformarea și dezvoltarea agriculturii și mediului rural;

Finalitate/ scop: dezvoltarea unui sector agroalimentar competitiv, cu randament înalt de productivitate, rezilient la schimbările climatice, care să asigure securitatea și siguranța alimentară și să sporească nivelul de trai mediul rural.

**Viceprim-ministru,
Ministru**

Vladimir BOLEA

Ex.: Daniela Manole
Tel.: 0 22 204 505